

Margrethe Vestagers grundlovstale

Taler

Margrethe Vestager
Økonomi- og
indenrigsminister

Dato

5. juni 2011

Sted

Bovbjerg Fyr

Over hele landet, på historiske talerstole og på ølkasser, langt og kort, af kendte og ukendte: Der bliver holdt grundlovstaler. Det er en dag, der er egnet til at løfte blikket fra hverdagens politiske trakasserier, skænderier, debatter og ultrakorte udsagn i døgnets radio- og TV-aviser.

Grundloven er grundlaget for det hele. Med lov skal land bygges. Grundlovens fædre slog magtens tredeling fast, lovgivningens omhu, den enkeltes frihedsrettigheder, retten til forsørgelse og gratis skolegang.

Grundloven blev ikke tænkt, overvejet, udarbejdet i et klinisk rent juridisk laboratorium. Det er menneskeværk præget af landet, tiden og værdier og normer, som vi er præget af.

En af dem er tolerance.

Når jeg rejser rundt i Danmark, bliver jeg mødt med interesse og varme. Heldigvis. Jeg bliver mødt med ideer og forslag – og selvfølgelig også med modsigelse og lidt brokkeri. Sådan skal det være. Men det hænder også, at jeg bliver mødt med intolerance. Om det er mere eller mindre, skal jeg ikke kunne sige, men det sker, at der er nogen ”de andre” som er skyld i dette og hint, ”de andre” som ikke burde være her.

Forleden hørte jeg en historie fortalt af en ægte nordjyde. Undskyld, at jeg ikke helt kan tonelejet ;-) ”Oppe hos os har vi en fisk. Den er kort, den er grim, den har et kæmpe hoved og en mund så stor. Den kalder vi en kjøbenhawner.” Det er sagt i sjov. Og det er sådan set også sjovt. Men hvis man hele tiden, hver dag og fra mange forskellige bliver udsat for det, så bliver det til mangel på tolerance.

Jeg er selv vokset op i det vestjyske, hvor man skal have været fastboende i nogle generationer for at blive regnet med som en af dem, der hører til.

Det er nemt at være intolerant. At lukke sig om sig selv og gøre andre mennesker til et fremmed ”dem”, der ikke er ”som os”. At udelukke det, som er anderledes, krævende, ikke som det plejer.

Det er straks mere krævende at være tolerant.

- Det kræver respekt for andre, og at du selv bliver mødt med respekt.

- Det kræver evnen og viljen til at lytte til andre.

- Det kræver plads til andre mennesker, som er forskellige fra dig selv.

- Det kræver måske allermest, at du ved, hvem du selv er og ikke oplever, at andre truer din opfattelse af, hvordan du er.

Men tolerance kræver ikke englesind (de er vist i øvrigt også ret stridbare ;-). Tolerance kræver ikke enighed. Tolerance kræver ikke, at man holder op med at argumentere og sige imod. Tolerance kræver ikke, at du vender den anden kind til eller underlægger dig andre. Og tolerancen stopper i sagens natur ved intolerance.

Derfor er tolerance en benhård liberal værdi. Den er gensidig. Du er ikke alene med tolerance. Du kan kun teste din tolerance sammen med andre. Den giver dig frihed, og den giver andre frihed.

Når nu tolerance er svært, kunne vi forvente, at folkevalgte - f.eks. politikere på Christiansborg - gik foran. Men sådan er det bestemt ikke altid. Af og til kommer der simpelthen intolerance ud på paragraffer og i debatter.

F.eks. hører vi ganske ofte, at nu skal Danmark melde sig ud af det internationale retssamfund. De internationale love – konventionerne – som Danmark har tilsluttet sig, ses som ”de andres” forsøg på at bestemme over os. Seneste er Søren Pind kommet med i koret – konventionerne skal udfordres: Ikke til menneskenes fordel, men til udvisningernes fordel.

Det er ikke for hyggens skyld, at radikale mener, at det er grundlæggende, at vi overholder menneskerettighederne.

Menneskers grundlæggende rettigheder – som er ens for alle og dermed tolerante - er ikke bare et værn mod terrorisme, fascisme eller diktaturer. Det er ikke kun et spørgsmål om et fravær af undertrykkelse. Det er en livsstil, hvor man udlever respekt, medmenneskelighed og giver plads til andre - og også selv får plads til at ytre sig og handle, gøre som man vil. Og det påvirker både vores

livskvalitet og vores virkelyst.

Derfor er kontrasten også skarp: Fra de muligheder, der ligger i et tolerant liv til de begrænsninger, som Folketinget af og til præsenterer os for. ”Inden for murene” kunne være det slogan, der skal ”brande” Danmark.

Det vrimler med politiske tiltag, der skal holde os inden for murene – og holde de andre ude, evt. smide dem ud igen. Det er historien om dem og os. Den bliver fortalt igen og igen:

Bliv hjemme! Det er signalet, når der foreslås en slags ”pant” på uddannelse: Hvis du rejser udenlands med en universitetsuddannelse i bagagen skal du betale afgift.

Rejs hjem! Det er pointen, når regeringen tildeler kommunerne en økonomisk bonus, hvis de overbeviser en indvandrer- eller flygtningefamilie om rejse tilbage til deres hjemland. Kommunen får 25.000 kroner per familie, og den enkelte familie får en enkeltbillet ud af landet og efter et år 100.000 kroner, hvis de afskriver sig muligheden for at vende tilbage til Danmark.

Kom ikke her! Det er signalet, når staten vil bestemme om din ægtefælle kan bo her eller ej. Uanset jeres kærlighed og ægteskab - og gensidige forsørgelse - vil staten vurdere om ægtefællen er nyttig på det danske arbejdsmarked.

Pointsystemer er og bliver en intolerant affære uanset, hvilken farve de har. Jeg håber, at vi kan forhindre, at det blå pointsystem afløses af et rødt – for det skal helt væk!

Kom-ikke-her er også beskeden, som grænsebommene råber til alle, der nærmer sig. Grænsebomme er sidste skud på stammen, der viser, at statsministeren har arvet sin forgængers turpas til Cirkus Kjærsgaard. I alle forlystelser kører man rundt om sig selv. Hvert nummer handler om dem-og-os.

Historien om ”dem og os” er ikke ny. Henri Nathansens stykke, første gang opført i 1912, hedder netop ”Indenfor murene”.

Da er det koldt både inden for og uden for murene. Nok koldest indenfor. Der er under frysepunktet, når jøden Levins datter Esther fortæller, at hun har forlovet sig, ikke bare med en kristen, men med sin fars arvefjende Etatsråd Hermings søn. Det bliver endnu koldere, da de to arvefjender skal mødes og aftale deres børns giftermål.

Efter dette møde spørger Etatsråden sin søn. ”Tror du på, at mennesker bliver anderledes, end de altid har været?” og sønnen svarer. ”Ja, det tror jeg på. Engang bliver alting anderledes.”

Disse ord blev skrevet for 100 år siden. For 100 år siden troede den oplyste ungdom på en fremtid uden racisme, kulturkløfter og religionsskel.

Det tror jeg stadig på. Det arbejder vi for dagligt.

Det er i hverdagen, det viser sig – tolerancen og muligheden for en fremtid uden racisme, kulturkløfter og religionsskel. Og det er oplagt at kigge på børnene.

Børn er mere demokratiske, end vi tror.

For fjerde år i træk offentliggør Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) resultaterne af, hvad forskere i Danmark, Norge og Sverige har fundet frem til inden for et år. Og i år 2009 var der blandt andet fokus på, hvad vi kan lære af børnene.

En af konklusionerne er, at børn er mere demokratiske, end vi går og tror. Børn udviser respekt for og hensyn til hinanden. De viser respekt over for børn af begge køn og på tværs af andre forskelligheder. Dermed også sagt, at når folkeskolen skal opdrage/uddanne til demokrati, så handler det ikke om at hælde sofistikerede ideer om repræsentativt demokrati i hovedet på en flok uciviliserede unger - men om at give plads til at eleverne kan udfolde de demokratiske værdier, som de allerede har, gøre det til en indgroet vane at være tolerant over for andre. Det handler om at værne om den medmenneskelige respekt, som børnene kommer med.

Børnene kommer med noget, og de forventer meget. De har fortjent, at vi sammen med dem skaber et miljø på skolen, hvor man lærer noget. Det ved vi noget om. Den effektive undervisning foregår på en skole, hvor eleverne føler sig trygge, og hvor der er et godt psykisk klima. Der skal være gode relationer mellem alle på skolen - også mellem eleverne indbyrdes og eleverne engagerer sig i skolen og dens voksne. Alt dette kan sagtens hænge sammen med at arbejde aktivt med demokrati og medinddragelse. Og med at sikre at alle børn kender både deres egne og andres rettigheder. Og gør dem til virkelighed i hverdagen.

Endelig er en god skole også en mangfoldig skole. Når vi diskuterer demokrati, diskuterer vi jo også i meget høj grad, hvem må være med, og hvem må blive

hjemme. Det handler ikke kun om de regler man har i fællesskabet, men også om rammerne for fællesskabet. Er det et fællesskab, hvor mange bliver lukket ude, som først og fremmest identificerer sig negativt over for omverdenen? Eller er der tale om et fællesskab, der trækker til sig, hvor alle som ønsker at bidrage, kan være med.

Hvordan kan man have et ægte demokratisk fællesskab, med respekt for andre trods alle deres forskelligheder, når det indledes med at sortere en masse "forkerte" fra?

Så effektiv undervisning handler også om de demokratiske rammer for livet på skolen. Og dermed om tolerance. For hvis du bliver mødt med tolerance, så lærer du også selv at udvise tolerance.

Det er også historien om Danmark, og det som har gjort landet til et godt og rigt velfærdssamfund. Derfor arbejder vi for en folkeskole, som tager udgangspunkt i Danmarks unikke udfordringer, styrker og muligheder. De danske traditioner for bl.a. foreningsarbejde, folkeoplysning, andelsbevægelse mm. har ført til et samfund med kort vej til magten og magthaverne, evnen til problemløsning og til samarbejde på tværs af skel og grænser. Det har ifølge forskere medført en værdifuld konkurrencefordel: Vi er bedre til at finde på nyt, til at være innovative. Derfor skal Danmark ikke blindt og ensidigt at fokusere på at slå andre lande i globale standardiserede tests.

Radikale gør det konkret med en række forslag. Lad mig nævne følgende:

- egentlig undervisning i medborgerskab og demokrati. Og inddragelse af eleverne i skolens hverdag.

- rummelige skoler, hvor elever undervises på mange måder, f.eks. ved at investere nogle af de mange penge, der i dag går til specialundervisning uden for skolen, til specialundervisning inden for klassens rammer. Konkret kan det være ved en undervisningsassistent, der hjælper elever, der har brug for det og dermed også læreren.

- en mangfoldig sammensætning af elever, f.eks. skoledistrikter hvor der både er parcelhuse og almennyttigt boligbyggeri. Og en aktiv opsøgende indsats fra skolens side, så forældre og børn ved, hvad de kan vælge til.

- ordentlige omgivelser, der signalerer respekt for faglighed og for forholdene mellem børn og børn, mellem børn og voksne. F.eks. gode faglokaler til fysik og musik. Og rene og graffiti-fri skoler, hvor mobning ikke tolereres.

For tolerance er ikke en lov. Ikke en paragraf. Ikke en konvention. Tolerance er en måde at være på. En livsstil, hvor man udlever respekt, medmenneskelighed og giver plads til andre - men også selv får plads til at ytre sig og handle. Og det påvirker både vores livskvalitet og vores virkelyst.

Viden er vigtig, hvis vi vil give vores børn et nysgerrigt sind og et åbent samfund. Radikale Venstres forslag til en ansvarlig økonomi ”Tag ansvar 2020” har både en menneskelig side og økonomisk side.

Vi vil sikre, at vi har råd til at prioritere vores børns skoler, uddannelse og fremtidens forskning, derfor vil vi gennemføre reformer af blandt andet efterlønnen og skattesystemet. Vi skal prioritere økonomisk for at styrke det menneskelige.

Netop det at lægge sin politik, sine ideer og visioner frem til drøftelse synes at være en politisk disciplin, som skal genopdages.

"Løftebrud." "Vil du garantere det?" "Det står ikke i vores udspil!"

Forleden deltog jeg i en tv-debat. I 90 minutter stod repræsentanter fra samtlige partier i og råbte i munden på hinanden. I 90 minutter fløj det gennem luften med gensidige beskyldninger og krav om garantier. Den eneste af mine meddebattører, der gennemførte hele debatten i et nogenlunde roligt toneleje var Peter Skaarup fra Dansk Folkeparti.

Er du rød eller blå? Det er efterhånden det spørgsmål dansk politik drejer sig om. Det forsimples og forplumrer den politiske debat til et niveau, som hverken vi som politikere eller danskerne kan være tjent med. Det forsimples forskellene partierne imellem. Det dræber nuancerne, ødelægger mangfoldigheden og styrker intolerancen i dansk politik.

Derfor er et af vores vigtigste budskaber, at vi ønsker at samarbejde. Både til højre og venstre. Både før og efter et valg. Vi har sagt det helt åbent, meget længe: Vi kæmper for en ny regering med Helle Thorning-Schmidt som statsminister. Men til det hører også et definitivt opgør med blokpolitikken. Og med den intolerance som den har medført.

Som nævnt er vores børn, deres skoler og uddannelse omdrejningspunktet, hvis vi ønsker et åbent og tolerant Danmark. Og derfor vil jeg gerne indbyde S og SF til et samarbejde om skolepolitikken. Og dermed også de andre partier – skolerne har brug for et samlet politisk fokus. Ikke for hastigt skiftende overskrifter og mistillid til skolens mennesker. Elever, lærere, ledere og andre medarbejdere har brug for at opleve forældrenes medarbejde og tillid og

omverdenens respekt og tillid. Vi har brug for et helhedssyn i arbejdet med en bedre skole. Jeg oplever det på skoler, når jeg besøger dem: Et sammenhængende syn på børnene. Hele mennesker, der lærer, når deres hverdag er præget af tolerance, respekt, forventninger – de grundlæggende forhold mellem mennesker, der giver modet og lysten til at lytte og flytte sig.

Tænk, hvor godt det kan blive!

Der er en tid, der er ved at rinde ud. ”Æraen for dem-og-os”. Bush og Fogh stod for det:

Bush sagde: ”Either you are with us or you are with the terrorists”.

Du er enten på vores side eller på terroristernes! Så bliver det ikke tydeligere. Så bliver tolerancen ikke mindre. Så klaustrofobisk kan verden være.

Det slutter. Vi gør noget andet. Vi glæder os, rækker ud, anerkender andres måde og forsøger at bidrage – som f.eks. til det arabiske forår.

Vi lytter til fagfolk og eksperter, og vi er hverken bange for deres meninger, råd eller holdninger. Vi stoler på vores medmennesker, også når de kommer fra et andet land. Og vi tror på lærerne på vores børns skoler, på sygeplejersker og de mange andre mennesker, der hver dag er med til at tage sig af Danmark.

Vi kæmper for et åbent og mere tolerant Danmark.

Tak for ordet

Tags

Grundlovstale, Radikale Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundlovstale-2011>